

IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM

TUZSON BENCE
miniszter

Iktatószám

Hivatkozási szám: IV/1325/2023.

**Dr. Sulyok Tamás úr,
az Alkotmánybíróság elnöke**

és

**Dr. Bitskey Botond úr,
az Alkotmánybíróság főttkára
részére**

Alkotmánybíróság
Budapest
Donáti u. 35-45.
1015

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG		
Ügyszám:	IV/1325-3/2023	
Érkezett:	2023 AUG 21.	
Erkezés módja		
☐ POSTÁN	☒ @	☐ EGYÉB:
Példány:	Melléklet:	Kezelőiroda:
1	0	cs

Tárgy: Amicus curiae beadvány a IV/1325/2023. számú ügygel összefüggésben (szülői felügyelet gyakorlásának rendezése, gyermek illetve felnőtt szakpszichológusi végzettség)

Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Főttkár Úr!

Az indítványozó (a továbbiakban: Indítványozó) a tárgybeli ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján a Budapest Környéki Törvényszék 1.Pf.20.546/2021/78. számú ítélete és a Budakörnyéki Járásbíróság 12.P.20.048/2019/78. számú ítélete alaptörvény-ellenességét és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól. Kérte továbbá az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján az igazságügyi szakértői szakterületekről, valamint az azokhoz kapcsolódó képesítési és egyéb szakmai feltételekről szóló 9/2006. (II. 27.) IM rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 2. melléklet 21. pontja alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.

Mindenekelőtt kiemelendő, hogy az Igazságügyi Minisztérium tiszteletben tartja az Alaptörvényben biztosított bírói függetlenség és a hatalommegosztás elvét, ezért az Indítványozók bírói döntések megsemmisítésére irányuló kérelmét érdemben nem vizsgálja, azzal kapcsolatban álláspontot nem kíván előadni. Megjegyzendő továbbá, hogy az amicus curiae beadvány alapját az indítványban foglaltak képezik, az ügy egyéb dokumentumai (pl. ítélet, stb.) nem állnak az Igazságügyi Minisztérium rendelkezésére.

Az Abtv. 57. § (1b) bekezdésében foglaltak szerint az igazságügyi miniszternek, mint a törvény kezdeményezőjének lehetősége van az ügygel kapcsolatos álláspontjáról az Alkotmánybíróságot tájékoztatni. Tekintettel arra, hogy az indítvánnyal érintett Rendelet előkészítése az igazságügyért felelős miniszter első helyi kodifikációs feladat- és hatáskörének

részét képezi, ezért az indítvánnyal összefüggő jogi véleményemről az alábbiak szerint tájékoztatom.

I. A tárgybeli alkotmányjogi panasz előterjesztésének előzményei

Az Indítványozó és a felperes között házasság felbontása iránti per volt folyamatban. Az elsőfokú bíróság a házasságot felbontotta és rendelkezett a közös kiskorú gyermekek feletti szülői felügyeleti jog gyakorlásáról, valamint a gyermektartásdíj és a kapcsolattartás részleteiről. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta.

Az Indítványozó előadása szerint a bíróság olyan pszichológus szakvéleményére alapozta a döntését, aki csak gyermek és ifjúsági klinikai és mentálhigiénés szakpszichológusi végzettséggel rendelkezik, erről a szakértő a bíróságot nem tájékoztatta. Mivel a pszichológusnak felnőttek vizsgálatára vonatkozó szakképesítése nincsen, így Indítványozót nem vizsgálhatta volna meg, illetve személyes adatait sem kezelhette volna. Az Indítványozó szerint a szakértő csak azért kerülhetett kirendelésre, mivel a Rendelet 2. melléklet 21. pontjába foglalt rendelkezés alaptörvény-ellenes. Álláspontja szerint az egészségügyi dolgozónak minősülő, klinikai szakpszichológus szakképesítésű szakértő által végezhető igazságügyi szakértői tevékenységre, illetve a tevékenységhez szükséges szakirányú képesítési feltételre vonatkozó vagylagosság, vagyis az, hogy a két különböző szakirányú (gyermek vagy felnőtt) képesítés bármelyikének megszerzésével a komplex (gyermeket és felnőttet is érintő) vizsgálat elvégezhető, a jogszabályi rendelkezésekkel és az Alaptörvénnyel ellentétes.

II. Szakmai álláspont

II. 1. Az indítvány befogadhatóságának vizsgálata

Az Indítványozó álláspontja szerint sérült Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdésében rögzített alapjoga azáltal, a támadott jogszabályi rendelkezés alkalmazása következtében személyes adatait olyan szakértő kezelte, akinek nem volt megfelelő képesítése a vizsgálat elvégzésére. Tekintettel arra, hogy az Indítványozó az alaptörvény-ellenességet nem a szakértőre vonatkozó adatkezelési szabályokban, hanem kifejezetten a bíróság által kirendelt, meglátása szerint nem megfelelő képzettséggel rendelkező szakértő adatkezelésében látja, ezen indítványi elemekkel kapcsolatosan nem kívánok állást foglalni.

Továbbá, az Indítványozó előadta, hogy a bírósági eljárások során a támadott jogszabályi rendelkezés alkalmazása következtében sérült az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes eljáráshoz való joga. A bírói döntésekkel összefüggésben előterjesztett indítványi elemekkel kapcsolatosan – a bírói függetlenséget és a hatalom megosztásának elvét tiszteletben tartva – nem kívánok állást foglalni.

A támadott jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességét az Indítványozó az abban látja, hogy a rendelkezés ellentétes az azonos tárgykörbe tartozó, az *egészségügyről* szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) egyes rendelkezéseivel, amely az Alaptörvény 18. cikk (3) bekezdésének sérelmét eredményezi. Megállapítható, hogy az Alaptörvény 18. cikk (3) bekezdése nem tartalmaz alapjogot. Az Abtv. 26. § (1) bekezdésének a) pontja szerint, valamint az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján alkotmányjogi panasz előterjesztésére Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozással van lehetőség.

Az Alkotmánybíróság ezen álláspontját megerősítette a 3468/2021. (XI. 12.) AB végzésben is:

„[A]z Alkotmánybíróság gyakorlata abban is következetes, hogy alkotmányjogi panasz az Alaptörvény 18. cikk (3) bekezdésére nem alapítható, az ugyanis szintén nem tartalmaz Alaptörvényben biztosított jogot {lásd például: 3029/2021. (II. 2.) AB végzés, Indokolás [17]}. Az alkotmányjogi panasz ezért ezen indítványi elemek tekintetében nem teljesíti az Abtv. 26. § (1) bekezdés a) pontja szerinti feltételeket.”

A fentiek alapján, ezen indítványi elem tekintetében álláspontom szerint az indítvány visszautasításának van helye. Amennyiben a Tisztelt Alkotmánybíróság mégis az érdemi vizsgálat mellett döntene, úgy az alábbiakban adom elő a támadott jogszabályhely Alaptörvénnyel való összhangja melletti érveimet.

II. 2. Az igazságügyi szakértői tevékenység

Az Indítványozó a Rendelet 2. melléklet 21. pontja alaptörvény-ellenességét abban látja, hogy az ellentétes többek között Eütv. 108. § (1) bekezdésében, valamint az Eütv. 110. § (2) bekezdésében szabályozott – magasabb rendű – rendelkezésekkel.

Az Eütv. V. fejezete tartalmazza az egészségügyi szolgáltatások gyakorlásának feltételeit. Az Indítványozó által hivatkozott Eütv. 108. § (1) bekezdése szerint egészségügyi szolgáltatás – főszabály szerint – kizárólag az egészségügyi államigazgatási szerv által kiadott működési engedély birtokában, az abban meghatározottak szerint kezdhető meg, illetve folytatható. Az Eütv. 110. § (2) bekezdése ugyancsak az egészségügyi tevékenység végzésének feltételeit szabályozza.

Az Eütv. 247. § (2) bekezdés g) pont gg) alpontja hatalmazza fel az egészségügyért felelős minisztert, hogy az egészségügyi szakértői szakterületeket, a szakértői tevékenység folytatásának részletes feltételeit, a szakértői tevékenység bejelentésének megtételével összefüggő eljárás részletes szabályait, a bejelentési eljárás részletes szabályait, a bejelentés és nyilvántartás személyes adatot nem tartalmazó adattartalmát és a vezetésére vonatkozó részletes eljárási szabályokat, továbbá a szakértői tevékenységre jogszabályban vagy hatósági határozatban előírt kötelezettségek be nem tartása esetén alkalmazandó jogkövetkezményeket rendeletben állapítsa meg. E felhatalmazás alapján került megalkotásra az *egészségügyi szakértői tevékenységgel kapcsolatos egyes kérdésekről* szóló 40/2009. (XI. 20.) EüM rendelet, amelynek 1. melléklete meghatározza az egészségügyi szakértői tevékenység szakterületeit.

Ezzel szemben, az alkotmányjogi panasszal érintett Rendelet *az igazságügyi szakértőkről* szóló 2016. évi XXIX. törvény (a továbbiakban: Szaktv.) 139. § (2) bekezdés a) pontja szerinti felhatalmazáson alapul, amelyben az igazságügyért felelős miniszter kap felhatalmazást arra, hogy az igazságügyi szakértői szakterületeket, az igazságügyi szakértők szakterületének besorolását és a szakterületekhez kapcsolódó képesítési és egyéb szakmai feltételeket, a kötelező szakértőjelölti idő vagy ügyszám mértékét, a képesítés egyenértékűségére vonatkozó feltételeket, az egyes szakterületek esetében a névjegyzékbe-vételi eljárás során figyelembe vehető szakértőjelölti szakmai gyakorlati tapasztalatra, rövidebb kötelező szakmai gyakorlat időtartamára, tudományos fokozatra, képesítésre és ágazati szakértői jogosultságra, ezek igazolására, valamint a névjegyzékbe bejegyzett igazságügyi szakértő esetében a feltételek alóli mentesülésre vonatkozó feltételeket rendeletben határozza meg.

Az Eütv. és a Szaktv., valamint a hivatkozott ágazati miniszteri rendeletek szabályozásának összevetéséből látható, hogy azok **különböző tárgykörökre vonatkoznak**, ezért az, hogy milyen szakképesítéssel végezhető meghatározott szakterületre vonatkozó igazságügyi szakértői tevékenység, nem függ az Eütv. és végrehajtási rendeleteinek szabályozásától. Az Alkotmánybíróság kiforrott és következetes gyakorlattal rendelkezik a jogforrási hierarchia tekintetében, amelynek meglátásom szerint – figyelemmel a különböző tárgykörökre és a felhatalmazó rendelkezések konkrét meghatározottságára – a vonatkozó szabályozás megfelel. A kialakult gyakorlat szerint alacsonyabb szintű jogszabály tartalma nem lehet ellentétes magasabb szintű jogszabály rendelkezéseivel, így a Kormány tagjának rendelete törvénnyel nem lehet ellentétes. A törvénnyel való ütközést jelenti az is, ha a Kormány tagjának rendelete **azonos szabályozási tárgyban** túlterjeszkedik a törvény által adott felhatalmazáson. {3132/2013. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [42]-[44]} A felhatalmazás kötelező tartalmi eleme a felhatalmazás jogosultjának, tárgyának, kereteinek, terjedelmének és korlátjának konkrét és kifejezett meghatározása. A felhatalmazásnak érdemi szempontrendszereket és kereteket kell tartalmaznia. {62/2009. (VI. 16.) AB határozat, ABH 2009., 553., 576., 2/2003. (II. 7.) AB határozat, ABH 2003, 33., 40.}

A fentiekből látható, hogy az érintett felhatalmazó rendelkezések különböző jogosultra és tárgyra vonatkoznak, így meglátásom szerint nem merülhet fel az Alaptörvény 18. cikk (3) bekezdése szerinti jogforrási hierarchia sérelme.

A bemutatott szabályozással összhangban, a Magyar Igazságügyi Szakértői Kamarának az igazságügyi klinikai és mentálhigiéniai felnőtt- és gyermek szakpszichológia egyes szakértői vizsgálatairól szóló 5/2020. számú módszertani levele (a továbbiakban: Módszertani levél) is rögzíti, hogy az igazságügyi pszichológus szakértői tevékenység az igazságügyi jogalkalmazói munkát segíti elő, hatósági kirendelés vagy magánfelkérés esetén a szakértő számára feltett lélektani kérdések megválaszolására törekszik, eldönti a szakkérdést, segíti a tényállás megállapítását. A Módszertani levél is utal arra a körülményre, hogy az igazságügyi pszichológus szakértői tevékenység nem egészségügyi szolgáltatás, mivel nem célja sem a gyógyítás, sem a prevenciója az egyes betegségeknek, ahogy a rehabilitációhoz sem kapcsolódik (a terápiás/tanácsadási és a szakértői tevékenység nem egyeztethető össze: aki szakértőként járt el egy ügyben, az nem tölthet be terápiás szerepet és fordítva, mivel más a beavatkozás módja, célja). [Módszertani levél 6-7. oldal].

A Módszertani levél kiemeli továbbá azt is, hogy a klinikai és mentálhigiéniai felnőtt- és gyermek szakpszichológus kompetenciájába tartozik a nevelési alkalmasság vagy a beszámoló élményszerűségének, a traumatizáltságnak a vizsgálata. A klinikai és mentálhigiéniai felnőtt- és gyermek szakpszichológiai területen dolgozó szakértő jogosult mind felnőttek, mind gyermekek vizsgálatára, mivel erre képessé teszik a tanulmányai, melyeket vagy felnőtt vagy gyermek és ifjúsági klinikai és mentálhigiéniai szakpszichológus (vagy ezzel egyenértékű korábbi klinikai szakpszichológusi) képzés keretében végzett. A családok komplex vizsgálata gyermekeket és felnőtteket egyaránt érint, ezért javasolt is, hogy egy szakértő kezében összpontosuljanak a vizsgálati eredmények, azonban annak sincs akadálya, hogy a szakértő vagy a kirendelő döntése alapján egy adott ügyben több szakértő működjön közre [Módszertani levél 8. oldal].

II. 3. A Rendeletben meghatározott képesítési feltételek

A Rendelet mellékletei tartalmazzák, hogy milyen képesítési feltételek mellett adhat szakvéleményt a szakértő, az ott meghatározott szakterületeken.

A Rendelet 2. számú melléklete tartalmazza az igazságügyi szakértői szakterületeket és az azokhoz kapcsolódó képesítési feltételeket az orvosi, továbbá egyes pszichológiai és biológiai területeken.

A névjegyzékbe a 2. számú mellékletben megjelölt szakterületeken – a 2. számú melléklet 13. pontjában megjelölt szakterület kivételével – az az általános orvos, fogorvos, gyógyszerész vagy pszichológia mesterképzési szakon oklevelet szerzett személy vehető fel, aki

- a) az egészségügyi képesítésének megfelelő egészségügyi szakmai kamara tagja, és
- b) a szakterületére előírt szakképesítése tekintetében – a 2. számú melléklet 8. pontjában megjelölt szakterület esetében legalább egészségbiztosítás szakvizsga tekintetében – szerepel az egészségügyi dolgozók működési nyilvántartásában,

kivéve, ha jogszabály szerint egészségügyi tevékenysége végzésének a működési nyilvántartásba történő bejegyzése vagy az egészségügyi szakmai kamarai tagság megléte nem feltétele [Rendelet 11-12. §].

A Rendelet 2. számú melléklet 21. pontja tartalmazza a klinikai és mentálhigiéniai felnőtt- és gyermek szakpszichológia szakterületre vonatkozó képesítési feltételeket. Ezek a következők:

- a) okleveles pszichológus és klinikai és mentálhigiéniai felnőtt szakpszichológia vagy
- b) okleveles pszichológus és klinikai és mentálhigiéniai gyermek és ifjúsági szakpszichológia szakvizsga.

A 2. számú melléklet 21. pontjában meghatározott szakterületre történő bejegyzéshez gyakorlati idő igazolására nincs szükség, ha a kérelmező az adott szakterületen önálló egészségügyi tevékenység végzésére külön jogszabály szerinti szakképesítés alapján jogosult, a szakképesítésének megszerzésétől számított legalább öt év már eltelt, és eleget tett a tevékenység végzéséhez szükséges továbbképzési kötelezettségének [Rendelet 13. § (4) bekezdés].

A Rendelet 6. § (1) bekezdés c) pontja szerint a mellékletekben felsorolt szakterületeken – e rendeletben foglalt eltérő rendelkezés hiányában – a névjegyzékbe való felvételhez az igazságügyi szakértői intézményben dolgozó szakértőjelölt esetében a képesítés megszerzésétől számított, a szakértői intézményben szerzett hároméves szakirányú szakmai gyakorlati idő (a továbbiakban: gyakorlati idő) igazolása szükséges. A 2. számú melléklet 21. pontjában megjelölt szakterület esetében a 6. § (1) bekezdés c) pontja szerinti kérelmezőnél a gyakorlati időt a pszichológia mesterképzési szakon szerzett oklevél megszerzésétől kell számítani [Rendelet 13. § (4a) bekezdés].

E feltételek teljesülése esetén tehát végezhető a tárgyalt igazságügyi szakértői tevékenység, mert szakmai indokok alapján – amire a Módszertani levélben is hivatkozás történik – a megjelölt szakképesítések megszerzésének bármelyike, kiegészülve a meghatározott további feltételekkel, megfelelő szaktudást biztosít a szakértő számára ahhoz, hogy a tárgyalt komplex vizsgálatot elvégezze. E vizsgálat ugyanis hangsúlyozottan nem egészségügyi terápiás

tevékenység kifejtésére irányul, hanem arra, hogy a különleges szakértelemmel rendelkező szakember segítse a bíróságot a döntéséhez szükséges tényállás megállapításában.

II. 4. Jogorvoslati lehetőségek

A szakértői bizonyítás elrendelése esetén a jogszabályok megfelelő eszközöket biztosítanak a fél számára az esetleges hibák, ellentmondások kiküszöbölésére. Valamennyi eljárásjogi jogszabály – ideértve például a *polgári perrendtartásról* szóló 2016. évi CXXX. törvényt (a továbbiakban: Pp.), a *büntetőeljárásról* szóló 2017. évi XC. törvényt vagy a *közigazgatási perrendtartásról* szóló 2017. évi I. törvényt – garanciákat tartalmaz annak érdekében, hogy megfelelő tartalmú szakvélemény kerüljön elkészítésre. Így tehát abban az esetben, ha az Indítványozó nem értett volna egyet a szakértő által tett valamely megállapítással, rendelkezésére álltak volna jogorvoslati lehetőségek, amelyekkel – az indítványban foglaltak szerint – az Indítványozó nem élt.

Az alkotmányjogi panasz tárgykörére figyelemmel a továbbiakban bemutatnám a Pp. által támasztott biztosítékokat. A Pp. a szakértő alkalmazásának szabályainál rögzíti, hogy szakértőt kell alkalmazni, ha a jogvita kereteinek a meghatározásához vagy a perben jelentős tény megállapításához, megítéléséhez különleges szakértelem szükséges. Szakértőként az igazságügyi szakértőkről szóló törvény szerinti szakértőt vagy az abban meghatározott eseti szakértőt lehet alkalmazni [Pp. 300. § (1)-(2) bekezdés].

A bíróság a kirendelt szakértő írásbeli szakvéleményét a felek részére kézbesíti. A felek a szakvéleményre vagy a szakértővel nem közölt, lényeges perbeli adatokra vonatkozóan a szakértőhöz kérdések feltevését és azt is indítványozhatják, hogy a szakértő a szakvélemény aggályossága kiküszöböléséhez szükséges felvilágosítást adja meg. Ha a bíróság az indítványnak helyt ad, a kérdések megválaszolása, illetve a szükséges felvilágosítás megadása érdekében a szakértőt a szakvélemény írásbeli kiegészítésére hívja fel, vagy ha az célszerűnek látszik, a szakértőt a tárgyalásra idézi [Pp. 313. § (1)-(3) bekezdés].

Ha a kirendelt szakértő szakvéleménye aggályos és az aggályosság a szakértő által adott felvilágosítás ellenére sem volt kiküszöbölhető, a bíróság indítványra új szakértőt rendel ki [Pp. 315. § (1) bekezdés].

A bíróság a perben jelentős tényeket a felek tényállításainak és perben tanúsított magatartásának, valamint a per tárgyalása során megismert bizonyítékoknak és egyéb peradatoknak az egybevetése, egyenként és összességében történő értékelése alapján a meggyőződése szerint állapítja meg [Pp. 279. § (1) bekezdés].

A bíróság perbeli cselekményeivel szemben kifogással, illetve fellebbezéssel lehet élni.

Amennyiben a fél a per során bármely területen, így akár a szakértői bizonyítást érintően az eljárás szabálytalanságát észleli, kifogással élhet. A fél az eljárás szabálytalanságát az eljárás folyamán bármikor kifogásolhatja. Ha a fél a kifogást a tárgyaláson szóban adja elő, azt a jegyzőkönyvben rögzíteni kell. Amennyiben a bíróság a kifogásnak helyt ad, annyiban a kifogással érintett eljárási cselekményt szabályszerűen lefolytatja vagy a szükséghez képest megismétli. Ha a bíróság a kifogást elutasítja, erről határozatot hoz, e döntését legkésőbb az ítéletében köteles megindokolni [Pp. 156. § (1)-(2) bekezdés].

Fellebbezésnek van helye az elsőfokú bíróság ítélete ellen; az elsőfokú bíróság végzése ellen, ha e törvény külön megengedi; a másodfokú bíróság olyan végzése ellen, amellyel szemben az elsőfokú eljárás szabályai szerint külön fellebbezésnek lenne helye; a másodfokú bíróság fellebbezést, csatlakozó fellebbezést visszautasító végzése ellen. Ha e törvény a külön nem fellebbezhető végzésre indokolási kötelezettséget ír elő, azt a fél az ítélet elleni fellebbezésben támadhatja [Pp. 365. § (2)-(3) bekezdés].

A Pp. 381. §-a rögzíti, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét végzéssel hatályon kívül helyezheti, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasíthatja, ha szükséges az elsőfokú eljárás megismétlése vagy kiegészítése, mert az elsőfokú eljárás lényeges szabályainak megsértése az ügy érdemi eldöntésére kihatott, és annak orvoslása a másodfokú eljárásban nem lehetséges, vagy nem észszerű.

A Pp. a szabad bizonyítás és a bizonyítékok szabad mérlegelésének elvére alapozza a bizonyítási eljárás szabályait. A szabad bizonyítás elve értelmében a bíróság formailag szabadságot élvez a bizonyítási mód megválasztásakor, azaz bármely alkalmas bizonyítási eszközt, illetve a felek előadását is felhasználhatja a tényállás megállapításához. A mérlegeléskor a tényállás alátámaszthatóságának vizsgálata történik, azaz annak értékelése, hogy a bizonyítékok és előadások által szolgáltatott adatok mennyiben használhatók fel. A perben a bizonyítási eljárás a tényállás tisztázása érdekében történik.

Mindezek alapján számos garancia biztosítja, hogy megfelelő tartalmú szakvélemény készüljön a bírósági döntés megalapozására.

III. Összegző álláspont

A fentieket összegezve tehát, a Rendelet támadott szabálya nem ellentétes az Eütv. rendelkezéseivel, mivel az egészségügyi szakértői tevékenység és az igazságügyi szakértői tevékenység különböző tárgykörbe tartozik, amelyekre különböző szabályozás vonatkozik. Mindezek alapján, a Rendelet 2. mellékletének 21. pontja álláspontom szerint megfelel az alkotmányos követelményeknek és nem ütközik az Alaptörvény 18. cikk (3) bekezdésében foglaltakba.

Kérem tájékoztatásom szíves elfogadását.

Budapest, 2023. augusztus „ ”

Tisztelettel:

dr. Tuzson Bence

